

Rapport fra tilsyn ved BERGUM statlig mottak 2006

Rapporten er utarbeidet i forhold til krav og retningslinjer gitt i Utlendingsdirektoratet (UDI) sine styringsdokumenter for mottaksdrift. Disse omfatter Driftsreglement med tilhørende Kravspesifikasjon, Pengereglement og de årlige føringsbrevene, samt de til enhver tid gjeldende rundskriv, rutinebeskrivelser og veiledere. Rapporten inngår som en del av UDIs årlige, tilsyn med de statlige mottakene.

Et tilsyn er en prosess som består av en helhetlig gjennomgang av mottaksdriften og kontroll av om kravene i styringsdokumentene blir fulgt.

Rapporten omfatter vurderinger av

- om aktiviteter utføres som beskrevet og uttalt
- om mottaket driver sin virksomhet innenfor de rammer som UDI har satt

Tilsynet foregår ved gjennomgang av dokumenter og annen innhentet informasjon, med eller uten tilsynsmyndighetens fysiske tilstedeværelse. Fysisk tilstedeværelse kan være i form av meldte tilsynsmøter, korttidsmeldte møter/besøk og/eller uanmeldte møter/besøk.

Formålet med tilsynsrapporten er å gi tilbakemelding til driftsoperatør og ansatte om UDIs vurderinger av driften, samt gi eventuelle pålegg med frister.

Avvik defineres som manglende oppfyllelse av UDIs krav.

Merknad er forhold som ikke kan defineres som avvik, men der UDI mener mottaket har et forbedringspotensial.

1. OVERSIKT OVER PROSESSEN

Mottakets arbeid er vurdert ut fra:

- Tilsynsrapport 2005 med oppfølging av avvik/merknader
- Årsrapport 2005 og årsplan 2006
- Regnskap 2005 og budsjett 2006
- Mottakets egenerklæring 2006
- Dokumentasjon av rutiner på ulike oppgaveområder
- UDIs logg over mottaksdriften gjennom siste år
- Skriftlige uttalelse om samarbeidet mottak - vertskommune fra Førde kommune.
- Manglende uttalelse fra Samarbeidsrådet om driftsmessige forhold ved mottaket

UDI valgte i år å gjennomføre tilsynet på Bergum uten fysisk tilstedeværelse. En av årsakene var at den ressursituasjonen på kontoret ikke har gjort det mulig å reise ut til samtlige mottak i regionen i tilsynsperioden. Bergum vil imidlertid få besøk av oss senere på året, for i tillegg til det faglige tilsynet skal UDI fra i år av gjennomføre økonomisk-administrative tilsyn med fysisk tilstedeværelse på alle mottak. I Region Vest vil disse bli foretatt i løpet av høsten.

Tone Hafsaas fra UDI, Regionkontor Vest og Ole Petter Dahle hadde et telefonisk tilsynsmøte den 8.juni 06 med mottaksleder Else Aabrekk.

2. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID INNENFOR ÅRETS FØRINGER

Barn og ungdom

Tilsynet har hatt fokus på

- Mottakets arbeid for å tilrettelegge for og bidra til at foreldre skal kunne ivareta sitt omsorgsansvar i Norge.
 - o Mottakets samarbeid med skolen for at skolen skal tilrettelegge for at foreldre skal kunne ivareta sin foreldrefunksjon i møtet med skolen. Mest mulig direkte kontakt mellom skole og foreldre.
 - o Mottakets rutiner/melderutiner ved mistanke om at foreldrene ikke ivaretar sitt omsorgsansvar på en tilstrekkelig god måte og/eller av annen grunn er bekymret for barn eller ungdoms utvikling, trygghet eller sikkerhet
- Sikre at alle barn under skolepliktig alder får et tilrettelagt tilbud.
- Om mottaket sikrer at ungdom over 12 år får tilrettelagt informasjon og at praktiske aktiviteter brukes som pedagogisk virkemiddel
- Ungdommens påvirkningsmulighet på aktivitets- og informasjonstilbudet ved mottakene

Samarbeidet mellom skole, barnehage og mottaket skal intensiveres fra høsten 06. Det skal utarbeides en tverrfaglig intensjonsavtale med ovennevnte etater, hvor også PP-Tjenesten skal innlemmes. Ifølge mottakets mening gir ikke kommunen et godt nok tilbud til ungdom mellom 16-18 år. Dette begrunner kommunen med den ressursmessige situasjonen i kommunen.

Det er uansett et godt samarbeidsklima mellom mottak og skole, og det er håp om at ungdommene vil få forbedret sitt rettmessige tilbud om skolegang i nær fremtid.

Mottaket skal ha en person med minimum toårig barnefaglig utdanning, eller tilsvarende, med ansvar for barn og ungdom, herunder ansvar for barnebase. **Hittil** har mottaksleder hatt det formelle ansvaret i barne- og ungdomsarbeidet på mottaket og veiledet barnebaseansvarlige i sitt arbeid. Høsten 06 skal det ansettes en person med barnefaglig utdanning og mottakets barnebase skal fra høsten 06 bli en barnehageavdeling underlagt Førde kommune.

Barnebasen er åpen 3 dg pr uke. Det er avsatt tid til leksehjelp/lekselesing. Mottaket melder at det er en utfordring å få foreldre til å delta i barnebasen. Informasjon til foreldre om deltakelse i barnebasen må gis gjennom foreldremøter og bruk av samarbeidsrådet.

3. INFORMASJONSARBEID

Tilsynet har hatt fokus på

- Utvikling av metoder for kvalitetssikring og evaluering av informasjonsprogrammet (jf. *Rammeplan for informasjon til beboere i statlig mottak*)
- Tilpasning av informasjonsprogrammet og tilrettelegging av aktiviteter til de ulike grupper og individer som til enhver tid oppholder seg på mottaket
- Synliggjøring av omfang og bruk av tolk og eventuelle tospråklige assistenter i informasjonsprogrammet samt synliggjøring av omfang av og innhold i den opplæring og veiledning som eventuelle tospråklige assistenter får

Bergum har et skriftliggjort og strukturert informasjonsprogram. Det bygger på UDIs rammeplan og informasjon på DVD, samt driftsoperatør (Hero Mottak og Kompetanse AS) sitt supplerende informasjonsopplegg. Det er forsøkt ut ulike metoder for evaluering, men ingen av dem har vist seg å være hensiktsmessige. Metoder for kvalitetssikring skal videreutvikles. Det benyttes eksterne aktører i informasjonsprogrammet, men a-etat deltar i liten grad. Mottaket vil forsterke pådriverarbeidet når det gjelder å få etaten på banen for å informere beboere, uansett status, om deres rettigheter på arbeidsmarkedet

Regnskapet for 2005 viser at mottaket har hatt en innsparing på ca 50 % på tolkebudsjetten. Dette ble forklart med at mottaket benytter tolk fra driftsoperatørens tolketjeneste, HERO TOLK, i tillegg til at språkmektige ansatte fungerer som språkassistenter på mottaket, bl.a. i gjennomføringen av informasjonsprogrammet.

Forutsetningen for å kunne bruke ansatte som språkassistenter er at de sikres nødvendig opplæring og veiledning, dette for å sikre profesjonaliteten og kvalitet på den form for tolking assistentene bidrar med, og for å unngå rolleblanding og krysspressituasjoner. Det er ikke gitt opplæring av språkassistenter på Bergum **det siste året**. Mottaket opplyser at driftsoperatør skal gjennomføre kurs for målgruppen, og UDI forutsetter at dette blir gjort, eller at kravet til opplæring og veiledning ivaretas på annen måte.

4. PSYKISK HELSE

Tilsynet har hatt fokus på:

mottakets arbeid for å gi et differensiert tilbud (for de som allerede er syke) innenfor dagens økonomiske ramme, herunder

- fysiske boforhold
- aktiviteter som forebyggende tiltak (for å bedre det psykososiale miljøet og dermed forebygge psykiske lidelser)

- samarbeidet med sektormyndighetene (tverrfaglig, samkjørt oppfølging)
- personalgruppas kompetanse og tilgang til ekstern veiledning

Protokollen for tilsynet viser at mottakets tilrettelegging for å ivareta beboernes psykiske helse tilfredsstillende UDIs krav og forventninger. Samarbeidet med sektormyndighetene, når det er behov for det, fungerer godt.

INGEN AVVIK

5. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID PÅ ØVRIGE OMRÅDER

Samarbeidsrådet på Bergum har ingen ungdomsrepresentant, og kvinnerepresentanten deltar ikke på møtene. Ifølge mottaket kan dette være et organisatorisk problem, og rådet skal prøve å legge sine møter på en tid da flest mulig har anledning til å delta. Ungdom skal oppfordres til å velge/utpeke egen representant. Ifølge Samarbeidsrådets mandat skal både ungdom og kvinner være representert for å ivareta sine behov og interesser på mottaket.

UDI stiller krav til at minimum en plass i Samarbeidsrådet skal forbeholdes kvinner. Intensjonen er å sikre deres innflytelse på forhold på mottaket som angår dem, slik mandatet for rådet på Bergum uttrykker. Vi har forventninger til at mottaket motiverer og tilrettelegger for at kvinnerepresentasjonen skal bli reell.

Mottakets regnskap for 2005 er levert på det foreskrevne skjemaet for regnskap og budsjett. Men det er vanskelig for UDI å få den oversikten over ressursbruken på de ulike oppgaveområdene som er nødvendig for å kunne vurdere sammenhengen mellom pengebruk og oppnådd resultat. Det må kunne leses av regnskap og budsjett hvilke ressurser som er brukt/avsatt til hvilke oppgaver. UDI stiller krav til bruk av eget skjema for å kunne gjøre slike vurderinger på enkeltmottak, og for å kunne sammenholde og aggregere informasjon om mottaksapparatet som helhet.

Plan- og rapportarbeidet er derimot korrekt utført og gir UDI god oversikt over driften. Merknadsfeltet brukes aktivt, både for å synliggjøre resultater og gjøre rede for eventuelle avvik. Slik fungerer plan- og rapportarbeidet som et arbeidsverktøy for mottaket, der korreksjoner og justeringer foretas underveis. UDI får på sin side et godt instrument for oppfølging av og oversikt over driften på Bergum.

1 AVVIK

1 MERKNAD

6. OVERSIKT OVER AVVIK, OPPFØLGING OG FRISTER

Avvik fra følgende krav:	Oppfølging:	Frist for utbedring:
2.1.4 Krav til regnskap Mottaket skal ha økonomirutiner som muliggjør rapportering på og synliggjøring av mottakets effektivitet/produktivitet.	UDIs <i>Skjema for budsjett og regnskap</i> skal benyttes	Regnskap 06

7. OVERSIKT OVER MERKNADER, OPPFØLGING OG FRISTER

Merknader:	Oppfølging:	Frist for utbedring
2.3.5 Krav til beboer-medvirkning <ul style="list-style-type: none"> Mottaket skal sikre at beboerne gis innflytelse på beslutninger som har direkte innflytelse på deres hverdag. 	Mottaket må sørge for at samarbeidsrådet har representanter for ungdom og for kvinner og at møtene foregår på gunstigst mulig tidspunkt slik at alle kan delta.	1.10.06
4.2.3 Krav til tiltak for barn under skolepliktig alder <ul style="list-style-type: none"> Barnas foresatte og andre voksne beboere skal i størst mulig grad trekkes inn i planlegging, tilrettelegging og gjennomføring av tilbud som gis i regi av mottaket. 	Mottaket må prøve å få til reell foreldredeltakelse til pass av egne og andres barn.	Årsplan 06
2.4.1 Krav til bruk av tolk og språkassistenter <ul style="list-style-type: none"> Mottaket kan benytte tospråklige ansatte som språkassistenter under forutsetning av at de har fått nødvendig opplæring og veiledning. 	Mottaket må sørge for nødvendig opplæring og veiledning av språkassistenter	1.10.06

6. ANDRE AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Samarbeidsrådet i 2005 fungerte optimalt. Rådet hadde den gang god forståelse for sitt mandat og sin funksjon, og mottaket dro god nytte både av rådets evne til å stille opp for beboere som trengte hjelp av ulik art og dets delaktighet i mottaksdriften på ulike områder. Konflikter beboerne imellom ble raskt løst, ofte uten ansattes involvering.

Representantene i rådet ble imidlertid skiftet ut i 2006. Det er i dag en utfordring å få rådet til å fungere tilfredsstillende.

Medlemmene har ofte kort botid på mottaket, uforutsigbarheten oppleves som stor, og beboerne og deres representanter i rådet har liten forståelse av hva deltakelse i et samarbeidsråd innebærer. Mottaket satser på at rådet på sikt skal bli like effektivt og samarbeidet like godt med de nye medlemmene.

7. SAMLET VURDERING

Bergum er et veldrevet og erfarent mottak som langt på vei oppfyller UDIs krav til mottaksdrift på en tilfredsstillende måte. Plan- og rapportarbeidet på Bergum brukes til å følge opp og målrette driften, i tråd med intensjonene. Når dette for fremtiden koples til en forskriftsmessig ført oversikt over budsjett- og regnskapstall vil det samlede verktøyet for UDIs oppfølging og faglige dialog med mottaket bli svært bra.

I UDIs løpende samarbeid med mottaket framstår personalet som samkjørt og engasjert, og det synes som om trivsel råder blant beboere og ansatte. En påpekning fra UDIs side må likevel være behovet for å ha fokus på språkassistentenes utsatte rolle, og på en løpende kvalitetssikring av det viktige arbeidet disse utfører

UDI ser beboermedvirkning som et bærende element i det beboerrettede arbeidet. Mottakets evne og vilje til å satse på beboerrepresentasjon og -medvirkning har gitt gode resultater tidligere. Derfor bør forutsetningene være til stede for å få ny giv i dette arbeidet ved å bruke de erfaringene og kunnskapene som personalet allerede sitter med.